งานแสดงศิลปแห่งชาติครั้งที่ ๒

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี แต่งเป็นภาษาอังกฤษ

พระยาอนุมานราชธน แปล

งานแสดงศิลปแห่งชาติครั้งที่สอง ซึ่งกรมศิลปากรจัดให้มีขึ้น และแสดงในสถานที่ของกรม ถัดจากที่ได้มีการแสดงมาแล้วเมื่อปีกลายนี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านกิจการและด้านเกี่ยวกับค่าของศิลปมากทีเดียว ศิลปกรรมซึ่งมีผู้นำมาแสดงมีมากกว่า ๑๐๐ ชิ้น เป็นภาพจิตรกรรม (Painting) รูปปฏิมากรรม (Sculpture) มัณฑนศิลป์หรือศิลปตกแต่ง (Decorative art)(๑) และภาพเอกรงค์ (Monochrome)(๒) อันเป็นวิถีแสดงเฉพาะตัว (Personal style)(๓) ของศิลปินมีจำนวนราว ๕๐ คน มีวิธีแสดงทั้งที่เป็นตามหลักวิชาการโดยบริสุทธิ์ (Pure academism)(๔) จนถึงที่ไปสุดโต่งเป็นศิลปแบบ Surrealism(๕) และ Abstractism(๖) งานแสดงศิลปคราวนี้มีศิลปินต่างชาตินำเอางานศิลปของตนมามีส่วนร่วมแสดงด้วย กระทำให้มีลักษณะเป็นงานแสดงศิลประหว่างชาติอยู่กลาย ๆ

---

(๑) ศิลปตกแต่ง (มัณฑนศิลป์) คำนี้หมายความถึงบรรดาผลิตกรรมศิลปชนิดที่เรียกกันว่า จุลศิลป (Minor Art) เช่นการทอผ้าเครื่องเย็บใย งานช่างรักช่างถม ช่างปิดทองล่องชาด ช่างเงิน ช่างทอง ช่างแก้ว ช่างเครื่องปั้นดินเผา งานเขียนภาพสำหรับสมุดหนังสือ และงานช่างอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก ถ้าศิลปตกแต่งเหล่านี้เป็นไปเพื่อประโยชน์การค้า ก็อาจเรียกได้ว่าเป็นพาณิชยศิลป์ แต่ถึงจะเรียกว่าเป็นพาณิชยศิลป์ ก็ไม่เปลี่ยนความหมายไปจากที่เป็นศิลปตกแต่งอย่างไรเลย

ยังมีคำว่า ประยุกตศิลป์ (Applied Arts) อีกคำหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าเป็นศิลปตกแต่งด้วย เพราะเป็นศิลปที่นำเอาไปใช้สำหรับวัตถุซึ่งเป็นของใช้ตามธรรมดา ยกตัวอย่างเช่น รูปศิลปบนกล่องบุหรี่หรือที่ด้ามช้อนลวดลายและภาพบนถ้วยชาม ภาพในสมุดหนังสือ แบบสร้างของประตรั้วเหล็ก เหล่านี้เป็นต้น ล้วนเป็นประยุกตศิลป์ทั้งนั้น เพราะอย่างไร ๆ ก็เป็นศิลปเพื่อเพิ่มความงามให้แก่วัตถุของใช้ตามธรรมดาอยู่นั่นเอง เหตุนี้พาณิชยศิลป์และประยุกตศิลป์จึงตรงกับศิลปตกแต่ง

(๒) เอกรงค์ ภาพลายเส้น ภาพวาดระบายสี ภาพถ่ายเป็นต้น ถ้ามีหรือใช้สีเดียว แต่มีค่าของสี คือความแก่อ่อนของสีนั้นต่าง ๆ กัน ก็เรียกว่า เอกรงค์ คือเป็นสีเดียว ถ้าภาพระบายด้วยสีเดียว แต่ใช้สีที่สำคัญกันในชุดสีของมันเข้าประกอบด้วย ก็เรียกว่า เอกรงค์เหมือนกัน

ตัวอย่าง เช่นภาพระบายด้วยสีเหลือง–เขียว และใช้สีที่เหลื่อมกันในชุดของมัน คือสีเขียว, คราม–เขียว และคราม (ใช้สีเหล่านี้ให้มีปริมาณน้อยกว่าสีเหลือง–เขียว) ก็เรียกว่าเป็นเอกรงค์สีเหลือง–เขียว

อีกภาพหนึ่งระบายด้วยสีส้ม และมีสีที่เหลื่อมกันในชุด คือสีหงเสน (Vermillion) แดงชาด (Crimson) และสีแดงชาด (Scarlet) ก็เรียกว่า เอกรงค์สีส้ม นี้เป็นต้น

(๓) และ (๔) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้. (๕) และ (๖) ผู้แปลจะอธิบายเป็นพิเศษในภายหลัง

เมื่อกล่าวอ้างถึงคำว่า Surrealism และ Abstractism ก็อย่าเพิ่งตกใจ เมื่อมาเห็นศิลปกรรมจำพวกนี้แสดงอยู่ในงานแสดงศิลปคราวนี้ เพราะศิลปินไทยซึ่งสร้างศิลปกรรมแบบนี้ขึ้น ก็ด้วยมีการแสดงออก (Expression)(๗) มาจากน้ำใสใจจริงของศิลปิน ไม่ใช่แสดงออกด้วยมีเจตนาจะให้เห็นเป็นภาพหรือรูปที่โลดโผน อันที่จริง ความรู้สึกนึกเห็นที่เป็นไปตามคติสมัยปัจจุบัน ซึ่งเรียกในภาษาอังกฤษว่า Modernism เข้าไปแทรกซึมอยู่ในเลือดหรือจิตใจของศิลปินผู้สร้างศิลปกรรมชิ้นนั้น ย่อมเป็นที่น่ายินดีอยู่อย่างหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องแสดงว่าเหล่าอนุชนได้รับส่วนแห่งคติของยุคปัจจุบัน ฉายสะท้อนให้เห็นความรู้สึกแห่งจิตใจที่เป็นไปในยุคสมัยของเรา อนึ่ง พึงระลึกไว้ว่า "ความมีน้ำใสใจจริง" (Sincerity) เป็นปัจจัยส่วนใหญ่ที่จะสื่อสารความรู้สึกทางอารมณ์สะเทือนใจ (Emotion)(๘) หรือความคิดของศิลปินไปยังผู้อื่น ถ้ายังเป็นศิลปแบบ Cerebralism ด้วยแล้ว ก็จัดว่าเราได้ย่างเข้าสู่วิถีของโลกซึ่งเปลี่ยนไปอย่างโลดโผนถึงขนาด มองดูศิลปกรรมชิ้นนั้นแล้ว ก็เข้าใจได้ยากยิ่งทีเดียว

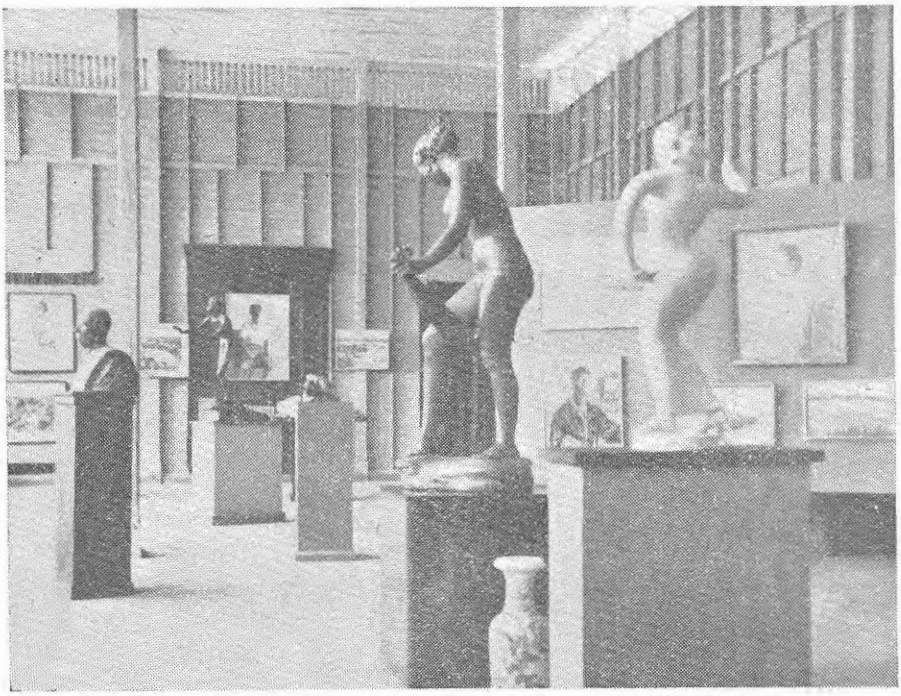

ห้องแสดงศิลปกรรม ถ่ายโดย ม.จ.ยุคลใจ จิตรพงศ์

ในงานศิลปครั้งนี้ ปรากฏว่าศิลปทางปฏิมากรรมมีดกว่าทางจิตรกรรม ทั้งนี้ก็เป็นความคิดเห็นของข้าพเจ้า แต่ทั้งนี้ไม่ใช่หมายความว่าจิตรกรของเราไม่มีความสามารถทางศิลป

(๗) และ (๘) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

น้อยกว่านักปฏิมากรรม ความจริงการสร้างศิลปทางปฏิมากรรม ต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์เป็นเดือน ๆ จำเป็นต้องคอยติดคอยดูด้วยตนเอง เป็นเวลาต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาที่สร้าง จึงจะบรรลุผลแม้แต่น้อยได้สำเร็จ คือจะต้องขนแบบร่าง (Sketch) ต้องศึกษาจากชีวิตตัวจริง ต้องตกแต่งแก้ไข และยิ่งกว่านั้น ยังจำเป็นต้องใช้ความพยายามคร่ำเคร่งทางความคิดและจิตใจ (Spiritual)[๑๐] จึงจะสร้างสรรค์ (Create)[๑๑] เป็นศิลปรูปปฏิมากรรมขึ้นได้

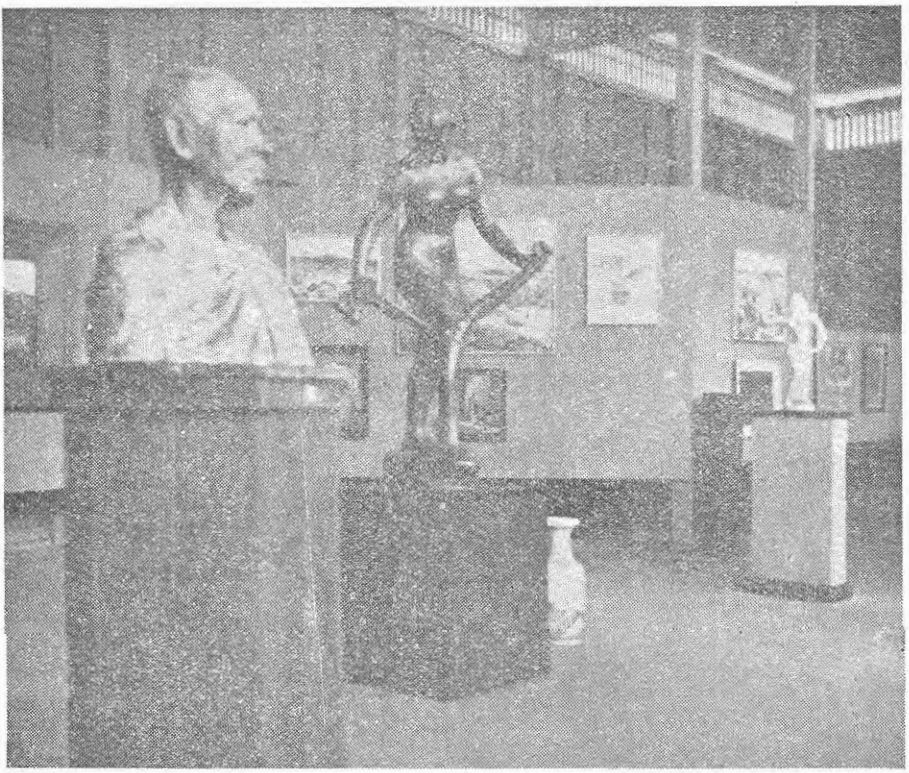

ห้องแสดงศิลปกรรม ถ่ายโดย ม.จ. ยาใจ จิตรพงศ์

ตรงกันข้าม เมื่อว่าทางจิตรกรรม ก็ดูเหมือนจิตรกรส่วนมากของเรา อาจดำเนินงานสร้างภาพจิตรกรรมด้วยวิธีวาดบ้าย ๆ เอาตามแบบ Impressionism[๑๒] ซึ่งกินเวลาไม่กี่ชั่วโมงก็เสร็จ

ในที่นี้จะต้องขอจัดความหลงผิดให้เข้าใจแจ่มแจ้งกันเสียก่อนว่า ค่าแห่งศิลป (Artistic value) ของภาพจิตรกรรมหรือรูปปฏิมากรรม ไม่ใช่อยู่ที่ดำเนินการเพียงให้เห็นแต่ส่วนผิว ๆ คือรูปภายนอกของเรื่องที่สร้างขึ้น แต่อยู่ที่ดำเนินการ ถอดหรือดึงเอาสิ่งซึ่งมอง

(๑๐), (๑๑) และ (๑๒) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

ไม่เห็น อันเป็นหัวใจหรือสาระของเรื่องหรือสิ่งอันเป็นตัวจริงที่เร้นอยู่ ให้ปรากฏออกมาในศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น

ผู้ใดจะได้ชื่อว่าเป็นศิลปินอันแท้จริง ก็อยู่ที่ผู้นั้นมีประสาทความรู้สึกไว เมื่อเห็นสิ่งใดก็สามารถมองเห็นซึ้งเข้าไปหรือเข้าใจถึงที่เป็นหัวใจหรือสาระของสิ่งนั้น แล้วถอดเอาออกมาให้อยู่ในศิลป

เพียงจะกล่าวว่า ต้นไม้กิ่ง ดอกไม้กิ่ง หรือคนกิ่ง ก็เป็นส่วนกะจ้อยร่อยเล็กนิดเดียวของสักลจักรวาล (Microcosmic parts) แห่งความเป็นเอกภาพของสักลจักรวาล (Cosmic unity) นั่นเท่านั้น ดังนี้ก็เป็นถ้อยคำที่กล่าวเน้น (Emphasize)[๑๓] ให้เห็นซึ้งไม่ได้เพียงพอ รูป (Form)[๑๔] ของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ ย่อมมีแปลก ๆ หลายอย่างต่าง ๆ กัน ยกตัวอย่างเช่นเปลือกหอย ก็มีรูปเปลก ๆ หลายอย่างต่างชนิด แต่ย่อมมีส่วนที่เป็นสาระอยู่ในเปลือกหอยเหล่านั้นร่วมเป็นอย่างเดียวเหมือนกันหมด เพราะฉะนั้นงานศิลปใดของศิลปิน เมื่อวาดหรือปั้นเป็นภาพหรือเป็นรูปขึ้น ก็จะต้องให้มีส่วนที่เป็นหัวใจหรือสาระ เช่นของเปลือกหอยซึ่งได้กล่าวเป็นอุทาหรณ์ไว้นั้น เข้าไปแทรกซึมมีอยู่ด้วยในศิลปที่สร้างขึ้น ดังนี้ก็จะทำให้เราพิศวงหลงใหลได้รับความปลื้มใจจากศิลปนั้น

ด้วยเหตุนี้ เมื่อว่าถึงการวาดหรือการปั้น ศิลปินจะต้องทำตนให้ตกอยู่ในข่ายแห่งความรู้สึกเป็นอารมณ์สะเทือนใจ เพราะได้เห็นความงามและเห็นซึ้งถึงหัวใจหรือสาระของธรรมชาติ ด้วยเหตุที่กล่าวมาเท่านี้ ที่เราจะสร้างสรรค์ศิลปขึ้นได้ ถ้าปราศจากความรู้สึกเห็นดังกล่าวนี้ แม้สร้างศิลปขึ้นมาได้ ก็เป็นแต่ถอดหรือตอกแบบด้วยผิวเผินบ้างเฉบ้าง จากอาการเห็นซึ้งอยู่แต่ผิว ๆ เป็นรูปภายนอกของสิ่งในธรรมชาติเท่านั้น

---

(๑๓) เน้น การเน้น มีความหมายอย่างเดียวกับคำ เน้นให้เด่น (Accentuated)

การเน้น คือกระทำให้ข้อความที่พรรณนา เส้น สี เสียง ความคิด และอื่น ๆ ให้มีชีวิตให้เห็นเด่นเป็นพิเศษกว่าตามธรรมดา หากว่าจะวาดภาพเป็นรูปพระพุทธองค์ มีหมู่พระสาวกแวดล้อม เราจะต้องเน้นภาพแห่งองค์พระบรมศาสดาให้เห็นว่า มีพระพุทธลักษณะน่าเลื่อมใสเคารพบูชา ให้เห็นเด่นผิดกับพระสาวกทั้งหลาย

ถ้าเราต้องการให้เห็นความงามของดอกกุหลาบเป็นที่สะดุดตาแก่คนดูให้เห็นว่ามีความงามยิ่งกว่าดอกไม้ใด ๆ ที่นำมาเปรียบเทียบ เราอาจทำได้ด้วยการพรรณนาเรื่องของดอกกุหลาบด้วยถ้อยคำที่ทำให้เห็นจริงเห็นจัง ดั่งมีชีวิตจิตใจให้เห็นความประณีตสุขุมของรูปทรง สีสัน และกลิ่นหอมของดอกกุหลาบ และพรรณนาดอกไม้อื่นที่นำเอามาเปรียบเทียบ โดยใช้ถ้อยคำตามธรรมดาสามัญ เพื่อช่วยให้คนอื่นเห็นความงามเป็นพิเศษของดอกกุหลาบ การพรรณนาเรื่องดอกกุหลาบอย่างนี้ที่ท่านเรียกว่า เน้นหรือกระทำให้เห็นลักษณะของสิ่งลางสิ่งที่พรรณนาให้แรงขึ้น

อีกตัวอย่างหนึ่ง รูปคนวิ่งอาจเห็นเย็นมลึดชืด (Cool) ไป เพราะไม่เน้นให้เห็นกิริยาท่าทางของอาการวิ่ง คือขาดอาการเคลื่อนไหวอันเป็นลักษณะเฉพาะของคนวิ่ง ถ้าต้องการจะปรับปรุงแก้ไขรูปที่บกพร่องเช่นนั้น ก็จะต้องเน้นตรงที่เป็นกิริยาอาการของวิ่ง

(๑๔) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

ข้อบกพร่องของภาพทิวทรรศน์มีอยู่มากภาพ คือ เมื่อมองดูแล้วเห็นเป็นภาพแบนราบ กล่าวคือ ไม่มีลักษณะมี ๓ มิติ (Tri-dimensions คือความกว้าง ยาว และลึก) จิตรกรของเราพึงจำไว้ว่า ภูเขา ต้นไม้ ดอกไม้ หรือสิ่งไร ๆ ก็ตามที ย่อมมีบริมาตร (คือขนาดความกว้าง ยาว และลึก) เห็นเด่นอยู่ในท่ามกลาง คือ อวกาศ (Spatial volume)[๑๕] เป็น ๓ มิติ บริมาตรทั้งหลายนั้นจะคงมีเป็นอยู่อย่างนั้นเสมอ แม้บริมาตรนั้นจะมีสัณฐานแปลกเป็นพิเศษอย่างไรก็ตามที

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ สิ่งที่ควร "แสดงว่าง" ภาพที่เห็นเด่นก็คือ ผลของสิ่งซึ่งมีอยู่ในภาพนั้น บริมาตรก็คือ สิ่งที่มีลักษณะรวมเป็นกลุ่มก้อน (Solid)[๑๖] อยู่ในระหว่างอวกาศ (Space) บริมาตรซึ่งปราศจากสี ก็เท่ากับรูปปฏิมากรรมหรือภาพเอกรงค์ และสีซึ่งปราศจากบริมาตร (คือที่เห็นแบนราบ) ก็เป็นแต่รูปแบบสำหรับใช้ตกแต่งเป็นมัณฑนศิลป์ (Decorative pattern) เท่านั้น

เพราะฉะนั้น ภาพจิตรกรรมที่งามบริสุทธิ์ (Fine)[๑๗] ดังได้กล่าวมาข้างต้น จะต้องมีลักษณะ ๓ ประการ คือ สี บริมาตร และอำนาจแห่งอารมณ์สะเทือนใจ

ตะวันตกและตะวันออก เก่าและใหม่

เมื่อว่าถึงสำระบายภาพอันเนื่องกับภาพจิตรกรรมของชาวไทยและของชาวตะวันตก ย่อมมีผู้กล่าวว่า งานจิตรกรรมของจิตรกรไทยดางคน รู้สึกว่ามีลักษณะใกล้เคียงกันมากกับงานจิตรกรรมของจิตรกรชาวตะวันตก มี Cezanne, Van Gogh, Ganguin ฯ ๓ ฯ สามท่านที่กล่าวชื่อมานี้ เป็นผู้ก่อกำเนิดจิตรกรรมสมัยปัจจุบันเป็นท่านองเดียวกับ Renoir, Monet และ Manet เป็นผู้ก่อกำเนิดความเคลื่อนไหวให้มีขึ้นแก่พวกจิตรกรแบบศิลป (Impressionism)

---

(๑๕) เด่นในอวกาศ คำนี้ใช้โดยเฉพาะเกี่ยวกับภาพจิตรกรรมและภาพวาด ถ้ากล่าวว่าภาพนั้นดูเด่นในอวกาศ เมื่อส่วนสัมพันธ์แห่งที่ว่างในระหว่างสิ่งสองสิ่งที่เห็นอยู่ในภาพนั้น ดูราวกับเป็นจริงเห็นเด่นแลซึ่งไปตลอด เป็นต้น ถ้าภาพนั้นเป็นรูปหมู่ไม้และเป็นรูปเรือนหลังหนึ่งอยู่ข้างหน้า ถัดไปเป็นภูเขาลูกเตี้ย ๆ ถัดไปอีกเป็นเขาใหญ่ หรือจะมีอะไรอีกก็ตามที เมื่อมองดูอาจทำให้เรามีเห็นเหมือนกับของจริง ถ้ามีลักษณะอย่างนี้ก็กล่าวได้ว่าภาพนั้นเด่นในอวกาศ ตรงกันข้าม ถ้าสิ่งที่มีอยู่ในภาพ คือ เรือน หมู่ไม้ และภูเขา มองดูไม่รู้สึกเห็นเรียวไกลออกไปโดยลำดับเหมือนกับที่มองเห็นจริง ภาพนั้นก็จะดูเป็นแบนราบ ไม่มีลักษณะเด่นในอวกาศ

สิ่งที่มี ๓ มิติ คือ ความกว้าง ความยาว และความหนาหรือความลึก เมื่อวาดหรือระบายเป็นภาพขึ้น ถ้าดูเด่นในอวกาศก็เพราะมองเห็นความลึกของสิ่งนั้น จึงทำให้มีบริมาตรขึ้นแก่สิ่งนั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องวาดหรือระบายภาพนั้นให้เห็นความลึกของสิ่งเหล่านั้น ตามส่วนสัมพันธ์ของระยะในอวกาศที่มีอยู่ต่อกัน เพราะฉะนั้นว่าในทางทฤษฎี ภาพที่มีลักษณะเด่นในอวกาศที่ถูกต้อง คือเมื่อมองดูจะรู้สึกเห็นระยะใกล้ไกลเพียงไรของสิ่งที่เห็นนั้นเหมือนกับที่เป็นจริง

(๑๖) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

(๑๗) งามบริสุทธิ์ ทางศิลปหมายความว่า ดีเลิศ, บริสุทธิ์, สมบูรณ์, มีสง่า หรือหมายความถึงบรรดาคุณสมบัติอันเร้าใจให้เกิดความรู้สึกทางความงาม เพราะฉะนั้นศิลปผลิตกรรมซึ่งมีคุณสมบัติเช่นนั้น ท่านเรียกว่า Fine arts หรือวิสุทธศิลป์ (ซึ่งใช้เรียกกันเป็นสามัญอยู่ในเวลานี้ว่า วิจิตรศิลป์)

ความเคลื่อนไหวนี้มีรากฐานมาจากเรื่องเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ในสมัยปัจจุบันของเรา และจากความรู้สึกสมัยใหม่อันตรงกับความต้องการทางพุทธิปัญญา (Intellectual need) ของสมัยเรา ที่กล่าวว่า สมัยเรา หมายความว่าในยุคสมัยที่มีความคิดเห็นเป็นสากลแปลกเป็นเฉพาะ (Unique universal conception) เพราะฉะนั้นจึงไม่เห็นแปลกอะไรที่งานจิตรกรรมของชาวไทยเรา ได้มีส่วนเนื่องไปด้วยกับของชาวตะวันตก อันบุคลิกลักษณะในทางศิลป (Artistic personality) เป็นเรื่องของประสิทธิภาพ (ความคล่องแคล่วสำเร็จผลในการงาน) และประสิทธิภาพจะมีขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อได้มีความจัดเจนชำนาญมาแล้วเป็นเวลานานหลาย ๆ ปี เพราะฉะนั้นจะสังเกตเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างศิลปไทยและศิลปตะวันตก ทางนกเพราะทฤษฎีใหม่เข้าไปแทรกซึมเหมือนกันหมดทั่วทุกในสมัยเก่าทำแตกต่างผิดกันของสมัยปัจจุบันหลังของภาพมักใช้เพื่อเน้นความเข้มจัดอันสดใสซึ่งมีอยู่ในภาพนั้น แต่สมัยพยายามวาดภาพ (Luminosity) [๑๙] phere) และอวกาศบายทุกสิ่งซึ่งมีอยู่ในสาน(Harmony) [๒๐] โดยไม่มีวรรณของ (Contrast) [๒๑] จนโยชน์จะให้ได้ผลเกิด (Intensity) [๒๒]

"นางชาติบี" โดย ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

และความรู้ของสมัยกระทำให้เกิดเป็นผลโลกภาพจิตรกรรมมีวิชมากกับการแสดงบัน กล่าวคือ พนระบายด้วยสีเข้ม (Intensity)[๑๘] แห่งสิ่งเป็นประธานของปัจจุบันนั้น ศิลปินให้มีความเร้าแสงบรรยากาศ (Atmos- (Space) เพื่อให้สิ่งทระรูปภาพมีความประ-เข้ากันบนอันเดียวสี (Tones) ที่ขัดกันโดดโผน เพื่อประชนแก่ภาพอย่างแรง

(๑๘) ถึง (๒๒) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

ว่าในเรื่องความนึกเห็นเป็นมโนภาพ (Conception)[๒๓] จะเปรียบเทียบกันไม่ได้ ในระหว่างสมัยเก่ากับสมัยปัจจุบัน ศิลปินสมัยเก่าวาดภาพเรื่องต่าง ๆ จากตำนานเรื่องเกี่ยวกับศาสนา เรื่องเทวดานิยายมาร และเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ศิลปินของเราสมัยปัจจุบัน ได้รับการบันดาลใจมาจากความรู้สมัยปัจจุบัน ซึ่งมีแดนแห่งความบันดาลใจ (Inspiration)[๒๔] ไม่มีเขตสุด และมีแปลก ๆ ต่าง ๆ มากที่สุด ยกตัวอย่างทางความคิดเห็นในปรัชญาได้แก่รูปปฏิมากรรมของ นายอิทธิเดช แสงหิรัญ ที่ให้ชื่อว่า "ปลายวิถีแห่งชีวิต" รูปที่มีความเมื่อกล่าวนานมาแล้ว ใครเคยนึกหรือคิดมาจากวรรณคดีสมัยเห็นอันเกี่ยวกับทางใจ เช่น ภาพ "วันหนึ่งในตันติสุข ภาพ "พระของ นายเกษม สุวงศ์ symphony ของ นายน กเป็นภาพอันเกิดของศิลปิน ซึ่งอาจมีแต่จะอย่างไรก็ตาม

"จากแบบหญิง" โดย นายเฟื้อ หงษ์

คิดเห็นอย่างนี้ สมัยลับ ๆ บิดนไป คงไม่เห็น นึกเพราะเป็นผลปัจจุบัน ความคิด (Abstract)[๒๕] กับ ฤดูฝน" ของนายสวัสดิ์ จันทร์กับตกสถาบัตย์" หรือภาพ Yellow ประยูร อุลุชาฎะ เหล่า แต่มโนภาพเฉพาะตัวผู้ชอบหรือไม่ชอบก็ได้ เป็นอันทราบได้ไม่มีส่งสัยว่า ภาพเหล่านี้เท่ากับได้ขยายเขตแห่งศิลปไทยออกไปให้มีบรรยากาศทางศิลปและความคิดเห็นแปลก ๆ ต่าง ๆ ดียิ่งเสียกว่าที่จะสร้างศิลปที่มีเรื่อง และวิธีแสดงเหมือน ๆ กันซ้ำซากอยู่อย่างใดก็อย่างนั้น

เราไม่ควรจะวิตกถึงความพยายามสร้างศิลปแบบใหม่ ๆ ของเหล่าศิลปินสมัยปัจจุบัน แต่ควรจะส่งเสริม เพราะศิลปินเหล่านี้ถ้าจะเปรียบก็เหมือนเป็นกิ่งไม้ที่แตกออกจากต้นไม้ต้นเดิมนั่นเอง

เมื่อว่าถึงเทคนิคและวิธีแสดงในศิลปสมัยปัจจุบัน ย่อมไม่มีเขตจำกัดในการแสดงออกซึ่งศิลป ศิลปินอาจดำเนินงานสร้างตามความรู้สึกนึกเห็นตามปรกติวิสัยของตนได้ ความจริงทุกคนอาจมีวิธีแสดงของคนนั้นคนนี้ได้ แต่ก็หาเป็นเหตุผลที่จะต้องผูกมัดศิลปินทั้งหมดให้ทำศิลปชนิดเดียวเหมือนกันไม่

ศิลปสืบเป็นประเพณี (Traditional art) และศิลปสมัยปัจจุบัน

ปฏิมากรรม: น่าเสียดายที่การสร้างปฏิมากรรมรูปคนในประเทศไทย จำกัดอยู่แต่การสร้างพระพุทธรูปเท่านั้น เพราะเหตุนี้ นักปฏิมากรรมสมัยปัจจุบันของเราจึงมิบ่อเกิดแห่งความบันดาลใจ (Sausce of Inspiration) [๒๖] จากที่สืบเป็นประเพณีกันมาอย่างแห้งแล้งมาก นายเขียน ยมศิริ ได้นำงานปฏิมากรรมที่สร้างขึ้นมาแสดงเมื่อปีกลายและปีนี้ ๒ ชิ้น ซึ่งได้ลักษณะที่น่าพอใจ ทั้งในทางรักษาประเพณีสืบต่อ และความรู้สึกของสมัยปัจจุบัน เรื่องของปฏิมากรรมทั้งสองชิ้นนี้ กล่าวอยู่ที่จะต้องดำเนินการสร้างเช่นนั้น แต่ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีกมากที่จะเอาความคิดเห็นทั้งสองลักษณะมารวมให้เข้ากันเหมือนรูปทั้งสองนี้ไม่ได้ ความจริงศิลปรูปคน จะเป็นองค์ประกอบ (Composition) [๒๗] เหมือนของจริง (Realistic) [๒๘] หรือเป็นทางใจ หรือนามธรรม (Abstract) เข้าไปติดต่อโดยตรงกับศิลปสืบเป็นประ-

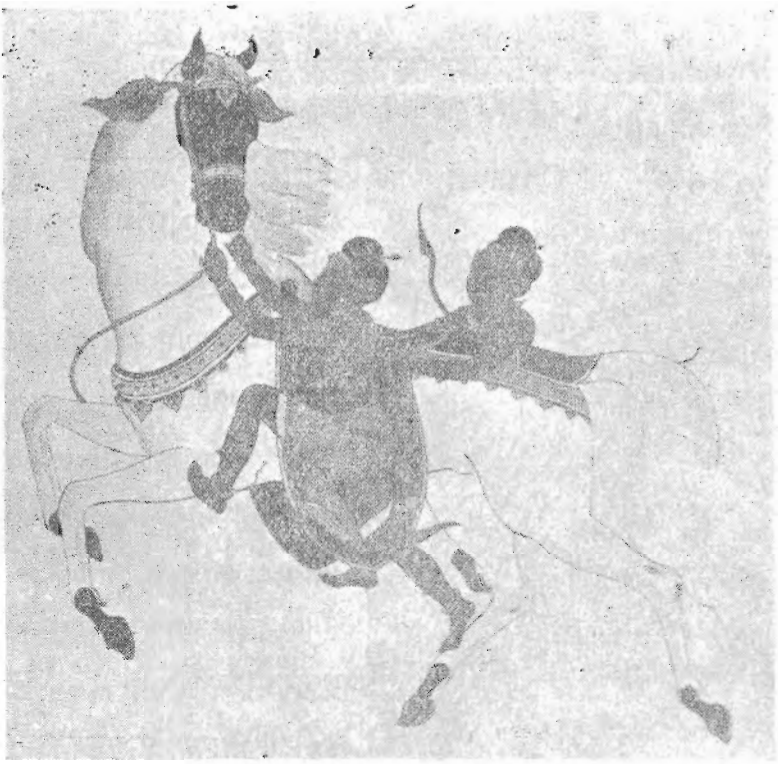

"บุตร–ลพ" โดย นายสนิท ดิษฐพันธ์

เพณีไม่ได้ เพราะเรื่องที่จะสร้างศิลปให้เหมือนกับของจริง หรือเป็นเรื่องทางใจ ในสมัยเก่าไม่เคยสร้างทำกัน

ว่าในทางจิตรกรรมของไทยนับตั้งแต่ ๕๐ ปีที่ล่วงมานี้ ได้รับผลเป็นอิทธิพลของตะวันตก หลักจิตรกรรมของตะวันตกเข้ามาระคนปนกับศิลปไทย ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า ศิลปชนิดนี้ลมเหลวไม่ได้เรื่อง

ทุกวันนี้จิตรกรต่างคนพยายามนำเอาความคิดสมัยปัจจุบันเข้าไปอยู่ในศิลปเก่าซึ่งกำลังจะเลือนไป แต่ผลที่ได้ก็คือ ความสร้างขึ้นด้วยความฝืนไม่จริงใจ และไม่ได้ผลอะไร

เหตุที่ล้มเหลวไม่ได้ผลนี้เรื่องพยายามจะทำให้ศิลปแบบเก่าดูเป็นศิลปสมัยปัจจุบันนั้นมีอยู่มากประการ ประการที่หนึ่ง ภาพจิตรกรรมของเก่าที่สืบเป็นประเพณีกันมา ย่อมมีหลักใช้สีเป็นพื้นหลังอย่างเข้ม (กล่าวคือ

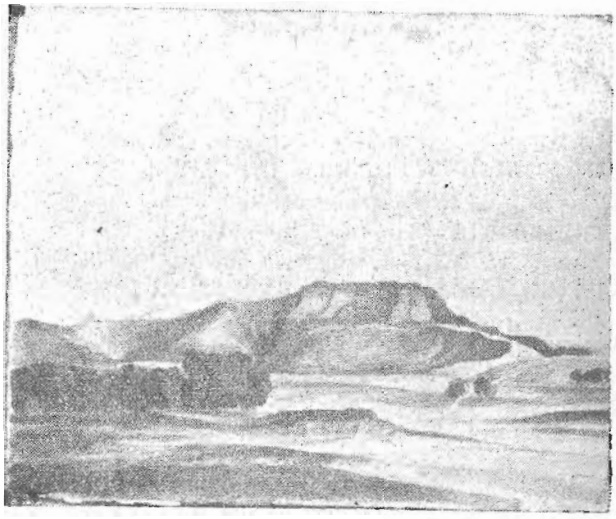

"สิงห์" ภูเขาลูกหนึ่งแห่งอินเดีย
โดย ม.จ. การวิก จักรพันธุ์

มักใช้สีเขียวใบไม้แก่แห่งบ่าทึบ) และมีสีสดเป็นรูปขนาดเล็ก ๆ ผุดลอยออกมาจากสีพื้นหลังอย่างชัด

ดังข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า ภาพจิตรกรรมสมัยปัจจุบันพยายามให้มีสีตามลักษณะของบรรยากาศ เพราะฉะนั้นพื้นหลังของภาพจึงเป็นสีสดใสเต็มที่เพื่อให้เข้ากับรูปอันที่ระบายอยู่ในภาพนั้น

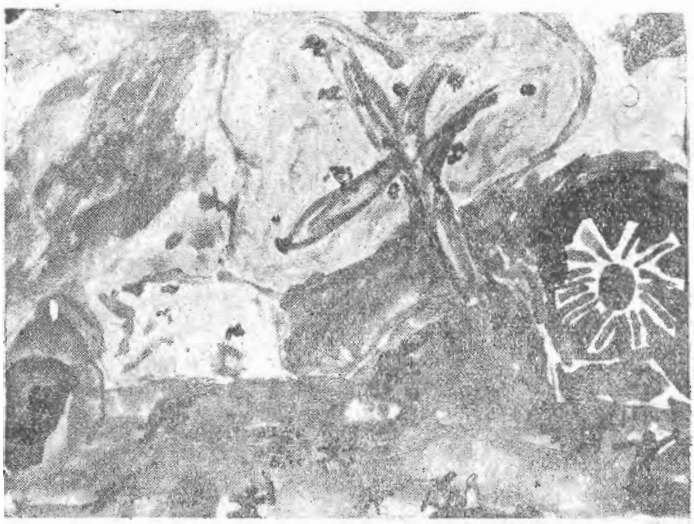

"ความคิดคำนึง" โดย ม.ร.ว. สาทิส กฤดากร (อายุ ๑๘ ขวบ)

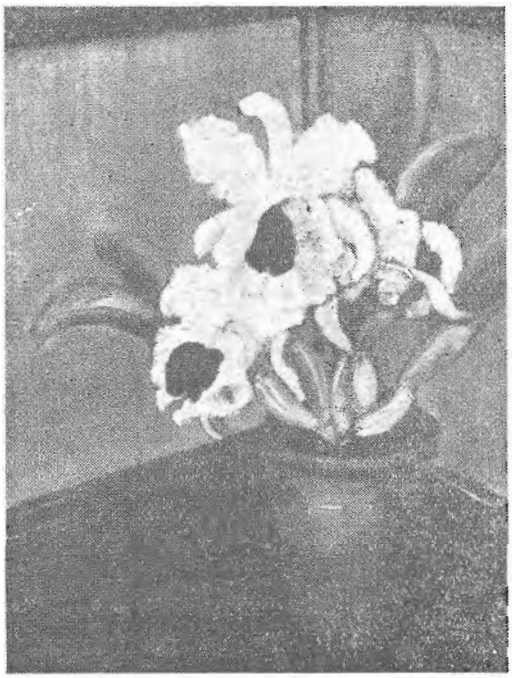

"ช่อมาลี" โดย นางโลลด สารสาสน์

"ลูกสาว" โดย นายจงกล กำจัดโรค

เหตุผลประการที่สอง คือ ภาพจิตรกรรมแบบเก่ามีลักษณะเป็นภาพปิดทอง (Illumination)[๒๙] มีตัวรูป (Figure)[๓๐] ขนาดเล็ก ๆ อยู่ในพื้นหลังภาพซึ่งมีขนาดกว้าง หมู่ตัวรูปต่าง ๆ เหล่านั้นมีความมุ่งหมายแต่งเป็นเรื่องราว จึงแยกจากกันเป็นตอน ๆ ไม่ต่อเนื่องเป็นเอกภาพแห่งองค์ประกอบเดียวกัน ส่วนความมุ่งหมายของภาพจิตรกรรมสมัยใหม่จะปรับน้อยที่อวกาศ มีความใหญ่ของขนาดองค์ประกอบ และบรรดาส่วนประกอบต่าง ๆ ขององค์ประกอบต้องมีความสัมพันธ์แก่กันอย่างเฉียบขาด เพราะจะต้องประกอบให้ประสานกันเป็นเอกภาพเดียว

เหตุผลประการที่สาม และเป็นข้อสำคัญที่สุดด้วยก็คือ ภาพจิตรกรรมของเก่าเรื่องการออกท่าทางและการวางท่าทาง (Gestures and postures)[๓๑] เอาอย่างของละคอน โดยเหตุที่ท่าแต่งของละคอนไทยไม่มีเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นภาพจิตรกรรมจึงจำเป็นต้องเป็นไปตามประเพณีนิยม และเป็นทาสของนาฏศิลป์ เพราะเหตุอย่างนี้ จึงไม่อาจจะระบายภาพตามมโนภาพของปัจจุบันให้อยู่ในขอบเขตอันจำกัดแห่งการแต่งออกซึ่งศิลป์

แม้ข้าพเจ้าจะมีความเห็นไปในทางเดียวแต่ยังหวังอยู่ว่าศิลปินของเราคงจะล่วงพ้นความยากลำบากซึ่งมีอยู่มากประการนั้นไปได้ และอาจจะถ่ายทอดเป็นสมัยใหม่จัด และในคราวเดียวกันให้มีลักษณะเป็นลำแข้งของไทยอยู่ด้วย ได้เป็นผลสำเร็จในวันหนึ่งข้างหน้า

"เธอมีลูก ๓ คนแล้ว" โดย นายเปล่ง โกมลจันทร์

ข้าพเจ้ายอมรับว่าศิลปชนิดที่กล่าวนี้เป็นสิ่งยากที่สุดที่จะสร้างสรรค์ขึ้นได้ โดยเฉพาะถ้าเราไม่ต้องการจะทำเป็นอย่างมัณฑนศิลป์ ซึ่งในลักษณะอย่างนี้ นายประสงค์ บัทมานุช ก็ได้สำแดงให้เห็นอยู่แล้วในภาพของ นายประสงค์ บัทมานุช ว่า อาจนำเอาความคิดเห็นสมัยเก่าและสมัยปัจจุบันเข้าไปสมทบให้มีความประสานกันได้

ในการวิพากษ์วิจารณ์ศิลปอย่างสั้นๆ ต่อไปนี้ จะกล่าวได้เพียงรวบรัดเฉพาะแต่ศิลปกรรมชนิดที่สุดซึ่งนำมาแสดงเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ให้ทั่วถึงในศิลปกรรมชนิดอื่นๆ ซึ่งสมควรจะได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเหมือนกัน

"ดูกบ้า" โดย นายไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์

ผู้ที่เข้ามาชมงานแสดงศิลป พอย่างเข้าไปในห้องจะเห็นปฏิมากรรม "ลูกม้า" อย่างมีเสน่ห์มากระทบนัยน์ตา เป็นรูปม้ามีลักษณะงดงาม แสดงถึงความมีชีวิตอย่างแข็งแรงโดยบริบูรณ์ และมีอาการท่าทางแห่งความเคลื่อนไหวอย่างมีเสน่ห์ ผู้ประพันธ์ (Author ใช้ตามที่ใช้อยู่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม) รูปปฏิมากรรมนี้คือ นายไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ ซึ่งเป็นผู้มีความสามารถเป็นพิเศษในการปั้นรูปสัตว์ แต่ไม่ใช่เป็นแต่ปั้นรูปสัตว์เท่านั้น ยังสามารถปั้นรูปคนได้งาม ๆ เป็นผลสำเร็จมาแล้วเหมือนกัน ดังจะเห็นได้จากรูปคนครึ่งตัวสองรูป ซึ่ง นายไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ เป็นผู้ปั้น วรแต่งของ นายไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ มีลักษณะเป็นศิลปเหมือนของจริง แต่เป็นศิลปเหมือนของจริงมีบิดพลิ้วนิด ๆ คือมีลักษณะ "อุ้น" คือคก ไม่เย็นมีลีลาเหมือนผลงานศิลปกรรมของสกุลศิลปทางวิชาการ (Academic Shool ดูคำอธิบายในภาคผนวกหมายเลข ๔)

ใกล้กับรูปม้าของ นายไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ เป็นรูปคนชราในท่ายืน ให้ชื่อว่า "ปลายวิถีแห่งชีวิต" ผู้ประพันธ์ คือ นายสิทธิเดช แสงหิรัญ ซึ่งเป็นผู้เลือกพรรณรองทางปรัชญาประกอบทำเป็นเรื่องอันน่าอนาถ เกี่ยวกับความเป็นไปของมนุษย์ทุกคน รูปคนทุกล่วนเป็นรูปคนชรา ซึ่งมีอายุยืนมาถึงเขตสุดแห่งชีวิตที่จะอยู่ในโลกนี้ได้ กำลังทะเกยทะกายมหาทางจะเดินไปด้วยมีอันมีอาการสั่นเทิม สู่แดนอันมืดมิดในอนาคตภูมิ แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป จะไปไหนและจะเป็นอะไร เมื่อดูรูปคนชรานี้แล้ว จะเห็นว่าเป็นรูปที่บันดาลอย่าง "งามบริสุทธิ์" ชักเป็นอุทาหรณ์ให้เห็นความจริงทุกล่วนมาข้างต้น ปรากฏอยู่ในการแสดงออกของรูปนั้น กระทำให้รู้สึกประหนึ่งว่าเราถูกบีบแน่นอยู่ในปัญหาอันลึกลับ วรแต่งของ นายสิทธิเดช แสงหิรัญ เป็นศิลปเหมือนของจริงทุกความกล้าแข็ง (Nervous)[๓๒] เห็นจริงเห็นจัง

(มีต่อในฉบับหน้า)

"ปลายวิถีแห่งชีวิต" โดย นายสิทธิเดช แสงหิรัญ